1.5. ІННОВАЦІЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ ПРОФЕСОРА АЛАНКІРА

ДЕЯКІ НОВІТНІ ДОКТРИНИ АНТИКРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА[1]

Ланцедова Ю. О.

DOI: 10.53672/ej.5.2018.09[1] Check for updates

Анотація. Як ухвалювати остаточне рішення у справі, коли сукупність доказів недостатня або неузгоджена, юристи сперечаються понад півтора століття. Ланцедова Ю. О. вважає, що чинне кримінальне провадження, побудоване на ч. 3 ст. 62 Конституції України та ч. 1 ст. 1 КПК України, дбає передусім про правовий статус переслідуваної особи, тоді як судочинство має однаково забезпечувати права і обвинуваченого, і потерпілого. Спираючись на термінологію, запроваджену О. А. Кириченком і С. А. Кириченком («антикримінальна галузь права», «Кодекс антикримінального судочинства України», «антикримінальні відомості»), та на дисертаційні напрацювання С. А. Кириченка й О. С. Тунтули, авторка систематизує й розвиває три доктрини наукової школи професора Аланкіра. Доктрина професійності вимагає, щоб докази безпосередньо отримували лише слідчий, прокурор і суд, а як виняток експерт та ордист, тому участь народних засідателів чи присяжних зі статусом суддів авторка вважає порушенням цієї засади, а широкі права захисника без обов'язку встановлювати істину – порушенням співмірності прав і обов'язків. Доктрина об'єктивної істини протиставлена принципу змагальності (ст. 129 Конституції, ст. 16-1 КПК 1960 р., ст. 22 КПК 2012 р.): судочинство названо не спортивним змаганням, а пошуком істини, що забезпечує справедливе покарання й відновлення статусу потерпілого, зокрема через відшкодування первинної та вторинної моральної шкоди, розмежування яких докладно пояснено з опорою на ч. 1 ст. 270 ЦК України. Із посиланням на В. Д. Спасовича обґрунтовано, що й особистісні, суб'єктивні докази не виключають об'єктивної істини, якщо сукупність доказів достатня, узгоджена і кожен доказ має властивості значимості, законності, допустимості, доброякісності й достовірності. Третя доктрина пропонує за недоведеності і вини, і невинуватості визнавати особу причетною та ухвалювати нейтральний вирок, що не дає права на позов до держави про відшкодування шкоди, але не тягне судимості. Авторка не вважає ці положення завершеними й пропонує поширити їх на конституційне, адміністративне, цивільне й господарське судочинство. Для судових експертів і юристів праця цікава баченням ролі експерта в доказуванні та трактуванням моральної шкоди.

Ключові слова: антикримінальне судочинство, доктрина професійності, об'єктивна істина, змагальність сторін, нейтральний вирок, причетна особа, первинна моральна шкода, вторинна моральна шкода, оцінка доказів, презумпція невинуватості, наукова школа професора Аланкіра.

Some Novel Doctrines of Anti-Criminal Judicial Proceedings

Lantsedova Yu. O.

Abstract. The question of how a court should decide a case when the body of evidence is insufficient or inconsistent has been debated for more than a century and a half. Lantsedova Yu. O. argues that current criminal proceedings in Ukraine, based on Article 62(3) of the Constitution and Article

1(1) of the Criminal Procedure Code, protect mainly the accused, whereas justice should secure equally the legal status of the prosecuted person and of the victim. Building on the terminology introduced by Kyrychenko O. A. and Kyrychenko S. A. and on the dissertation research of Kyrychenko S. A. and Tuntula O. S., the author systematises and develops three doctrines of Professor Alankir's school of jurisprudence. The doctrine of professionalism holds that evidence should be obtained directly only by the investigator, prosecutor and court, and exceptionally by an expert, while lay assessors, jurors and defence counsel with broad evidentiary rights but no duty to establish the truth are seen as breaching the balance of rights and duties. The doctrine of objective truth rejects adversarialism as a contest with winners and losers and links truth-finding to fair punishment and the restoration of the victim's status, including compensation for primary and secondary non-pecuniary (moral) damage, which are distinguished with reference to Article 270 of the Civil Code. Citing V. D. Spasovich, the author maintains that personal, subjective evidence does not preclude objective truth when the evidence is sufficient and consistent. The third doctrine proposes that, where neither guilt nor innocence is proven, the person be declared involved and a neutral verdict be delivered, excluding claims against the state for damages but without a criminal record. The doctrines are offered for discussion and for possible extension to other types of proceedings.

Keywords: anti-criminal proceedings, professionalism, objective truth, adversarial principle, neutral verdict, involved person, non-pecuniary damage, secondary moral damage, assessment of evidence, presumption of innocence.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 16.07.2018; у номері — 31.10.2018; DOI:* ***10.53672/ej.5.2018.09***[1].

Повний текст

Текст статті.

Постановка проблеми. Наріжним каменем у формуванні професійно-важливих якостей слідчих, прокурорів, суддів, адвокатів та експертів відіграють знання про механізм прийняття остаточного рішення по справі за відсутності достатньої та узгодженої сукупності доказів, дискусія з приводу чого має понад півтора вікову історію. Зокрема, ще у ст. 304 ч. 2 т. XV Зводу законів Російської Імперії говорилося про те, що ніхто не може бути засуджений до покарання без точних та непрямих доказів, а наявність лише недосконалих (непрямих) доказів давало підстави для застосування до підозрюваного тортур [10, с. 25]. Даний підхід закріплений й у ч. 3 ст. 62 Конституції України, згідно якої, обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, і на припущеннях, а всі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь [5], а не на користь тієї особи, яка потерпіла від кримінального правопорушення. Даний підхід можна розуміти як конституційну засаду для створення власне кримінального провадження, про яке вже говориться у ч. 1 ст. 1 КПК України і далі вже є наріжним положенням всього даного кодексу [7], тоді як, навпаки, треба створювати власне антикримінальне судочинство, завданням якого б було забезпечення у рівній мірі правового статусу будь-якого учасника даного судочинства, і, перш за все, переслідуваної особи, яка має отримання покарання за вироком суду рівно таке, що відповідає скоєному,ступеню її вини та характеристики, та потерпілого, порушений правовий статус якого має бути відновлений як можна повніше [11, с. 155-156].

Актуальність дослідження. У такому аспекті дуже багато положень чинного КПК України викликають нарікань, перш за все, ст. 22 «Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості» КПК України [7], коли антикримінальне судочинство не є спортивним змаганням і тут іноді докорінно вирішується у рівній ступені доля як переслідуваного, так й потерпілого [11, с. 155-156]. Викладені та інші обставини спонукали О. А. Кириченка і С. А. Кириченка обґрунтувати необхідність введення в юриспруденції низку інноваційної термінології: «Антикримінальна галузь права України», «Антикримінальний кодекс України», «Антикримінальне судочинство України», «Кодекс антикримінального судочинства України», «антикримінальні відомості» та ін. [1, с. 49-50], а у наступному С. А. Кириченко [4, с. 183] та О. С. Тунтула обґрунтували [11, с. 16-18, 155-156, 160-163 та ін.], а автор розвила [2, с. 51-54, 59-61; 8 та ін.] низку новітніх доктрин та концепцій власне антикримінального судочинства, що й обумовлює особливу актуальність даної публікації у контексті подальшої розробки та фахової наукової апробації цих інноваційних положень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вказані публікації висвітлюють новітні доктрини та концепції антикримінального судочинства розрізнено та у контексті вирішення інших проблем даного судочинства. Цілеспрямоване і взаємопов'язане висвітлення та подальший конструктивний розвиток низки інноваційних положень антикримінального судочинства буде сприяти найбільш ефективному вирішення проблеми з реального перетворення у дане судочинство чинного фактично кримінального провадження.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Перетворення на підставі вказаних новітніх доктрин і концепцій юриспруденції чинного кримінального провадження в антикримінальне судочинство знаходиться у нерозривному зв'язку із вирішенням більш глобального завдання з розробки новітнього правового статусу різних видів соціосуб'єктів та створення надійної доктринальної, законодавчої та іншої прикладної основи для найбільш повного пізнання, визнання, забезпечення та відновлення даного правового статусу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Досягнення даної мети має значне доктринальне та законодавче значення у контексті вирішення як загально правових, так й аналогічних проблем всіх інших видів судочинства, а саме конституційного, адміністративного, трудового (що ще має з'явитися у перспективі і на сьогодні здійснюється в межах цивільного судочинства), де-факто майново-договірного (цивільного) та де-юре майново-договірного (господарського) судочинства.

Новизна даного підходу полягає в комплексності вирішення питання з розробки новітнього правового статусу різних видів судочинства та забезпечення на цій основі найбільш ефективного, раціонального та якісного здійснення кожного з напрямків юридичної діяльності, але, перш за все, правотворчості, правозастосування та антиделіктної діяльності.

Методологічне або загальнонаукове значення. Викладені обставини й обумовлюють особливе методологічне та загально-правове значення створення надійного доктринального і законодавчого підґрунтя для перетворення чинного кримінального провадже-

ння в антикримінальне судочинство, а всіх інших видів судочинства у власне антиделіктні види судочинства.

Викладення основного матеріалу. О. С. Тунтула обґрунтовує [11, с. 16-18], а автор розвиває [2, с. 51; 8 та ін.] **новітню доктрину професійності здійснення антикримінального та інших видів антиделіктного судочинства** тим, що як і будь-який інший вид антиделіктного судочинства антикримінальне судочинство має здійснюватися тільки на професійній основі, тобто лише професіоналами, які опанували через стаціонарне вузівське навчання багатовіковим досвідом, знаннями та навичками проведення такого роду діянь і відповідним рівнем аналітичного мислення, і які зобов'язані забезпечити безпосереднє, об'єктивне, всебічне і повне дослідження всіх обставин справи, на цій основі встановити об'єктивну істину і правильно вирішити антикримінальну та іншу антиделіктну справу [1, с. 213; 2, с. 51; 8].

Участь інших осіб у безпосередньому отриманні доказів, крім слідчого, прокурора і суду, і як виняток експерта та ордиста, а народних засідателів або присяжних в антикримінальному чи в іншому антиделіктному доказуванні зі статусом суддів порушує наріжний принцип будь-якого і тим більше антикримінального судочинства – професійність отримання доказів та вирішення питання про винність чи невинність переслідуваної особи чи іншого відповідача [1, с. 213; 2, с. 51; 8].

Надання захиснику, який за традицією і за законом має значну мотивацію і можливості «допомогти» підзахисному уникнути антикримінальної відповідальності, значних прав щодо безпосереднього отримання доказів без покладання на нього обов'язків за об'єктивне, всебічне і повне дослідження всіх обставин справи, встановлення істини і правильне вирішення антикримінальної та іншої антиделіктної справи, порушує інший наріжний принцип юриспруденції – про взаємозв'язок та співмірність, з однієї сторони, прав, свобод та інтересів фізичних або юридичних осіб або держави чи міждержавних утворень, а з іншого – обов'язків названих соціосуб'єктів та учасників цих видів судочинства [1, с. 213; 2, с. 51; 8].

Розроблена О. С. Тунтулою [11, с. 19-20, 155-156] та конструктивно розвинута автором [1, с. 207-208; 2, с. 51-52; 8] **новітня доктрина встановлення об'єктивної істини в антикримінальному судочинстві** найбільш актуальна власне для антикримінального, але в рівній мірі для будь-якого з інших видів судочинства і доказування. Встановленню істини у антикримінальному доказуванні суперечить так званий принцип «змагальності», передбачений п. 4 ч. 3 ст. 129 Конституції України [5], ст. 16-1 «Змагальність і диспозитивність» КПК України 1960 р. [6] та ст. 22 «Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості» КПК України 2012 р. [7], що обґрунтовувалося у низці навіть й докторських дисертацій, зокрема, екс-голови Верховного Суду України В. Т. Маляренка у контексті розбудови даного судочинства з урахуванням європейських стандартів [9] та ін.

Але антикримінальний, як і будь інший вид, судочинства або доказування – це зовсім не спортивне змагання. Тут не може і не повинно бути переможених і переможців. Такий підхід у будь-якому випадку буде пов'язаний із істотним порушенням прав, свобод, інтересів та/або обов'язків суб'єктів цього судочинства або доказування, насамперед, потерпілого і переслідуваної особи. Кожний вид антиделіктного судочинства та доказу-

вання, а тим більше антикримінальне, має переслідувати єдину мету – встановити об'єктивну істину в антикримінальній справі і на цій основі правильно вирішити дану справу. Тільки ця задача і може забезпечити призначення переслідуваній особі найбільш справедливого покарання, тобто такого, якого він заслуговує відповідно зі скоєним діянням та із його поведінкою в процесі вчинення суспільно небезпечного діяння, досудового та судового слідства, а також, щоб права, свободи, обов'язки та інтереси потерпілого були відновлені у максимально можливому обсязі з урахуванням й ступеня віктимної поведінки, якщо така була та інших обставин діяння шляхом:

1. Відшкодування йому фізичної та/або майнової та/чи первинної та вторинної моральної шкоди.
2. Іншого відновлення правового статусу потерпілого, наприклад, у вигляді заборони здійснювати стосовно нього певні діяння або, навпаки, змусити виконати певні діяння, скасувати рішення чи правовий акт, який порушує його правовий статус, та ін. [1, с. 214; 2, с. 52; 8].

При цьому варто пояснити інноваційне тлумачення сутності та порядку відшкодування первинної та вторинної моральної шкоди, коли під первинною моральною шкодою більш правильно розуміти грошовий та інший матеріальний вимір відповідного рівня тих страждань, які потерпілий зазнав у зв'язку із заподіянням шкоди його особистим немайновим благам, якими, згідно вимог ч. 1 ст. 270 «Види особистих немайнових прав» ЦК України, є право на життя, право на охорону здоров'я, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, право на свободу та особисту недоторканність, право на недоторканність особистого і сімейного життя, право на повагу до гідності та честі, право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, право на недоторканність житла, право на вільний вибір місця проживання та на свободу пересування, право на свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості [12].

У такому сенсі під вторинною моральною шкодою треба розуміти грошовий та інший матеріальний вимір відповідного рівня тих страждань потерпілого, які він поніс у зв'язку заподіянням йому вже:

1. Фізичної шкоди, тобто тілесної болі, побоїв та/чи тілесних ушкоджень та/або психічних страждань та/чи розладів.
2. Та/або матеріальної (майнової) шкоди.
3. Первинної моральної шкоди [3, с. 27].

Іншими словами кажучи, не можна соціосуб'єкту відшкодовувати вторинну моральну шкоду, якщо йому не завдано фізичної та/чи матеріальної шкоди та/або первинної моральної шкоду. У такому випадку відсутні страждання фізичної особи та іншого соціосуб'єкта (які фактично завжди сумативно представляють відповідних фізичних осіб в складі, наприклад, юридичної особи чи держави або міждержавної установи) з приводу власне заподіяної йому фізичної та/чи матеріальної та/або первинної моральної шкоди [3, с. 27].

І у разі заподіяння первинної моральної шкоди в наявності буде подвійне обчислення ступеня психічних страждань фізичної особи самостійно або в складі іншого соціосуб'єкта (юридичної особи, держави, міждержавної установи) з приводу заподіяної йому

чи іншому соціосуб'єкту, в складі якого він перебуває, первинної моральної шкоди, і в частині вже додаткових страждань у вигляді вторинної моральної шкоди з приводу наявних страждань у вигляді первинної моральної шкоди [3, с. 27].

І звичайно ж відшкодування фізичної шкоди має також проявлятися у грошовій або в іншій матеріальній формі у вигляді тих витрат, які були понесені на лікування та інше (санаторне тощо) відновлення здоров'я або психічного стану фізичної особи, якій було завдано такої фізичної шкоди [3, с. 28].

Продовжуючи обґрунтування положень новітньої доктрини об’єктивності антикримінального судочинства, доцільно наголосити на тому, що у літературі і на практиці іноді стверджується про те, що встановити об'єктивну істину по кожній антикримінальній чи іншій антиделіктній справі неможливо, оскільки поміж доказів, за допомогою яких і повинна встановлюватися така істина, завжди є і будуть особистісні докази, тобто такі відомості, які отримані від особистісних джерел, і які в силу цього завжди носять суб'єктивний характер, що, нібито, і унеможливлює встановлення власне об'єктивної істини по антикримінальній чи іншій антиделіктній справі, яка в такому випадку завжди буде суб'єктивною [2, с. 52; 8].

Дана дискусія не нова. Різниця між діяльністю судді та діяльністю кожного іншого шукача істини, підкреслював ще в 1860 р. В. Д. Спасович, полягає не в мети дій, - мета у них одна: розкриття істини; і не в способі дій - спосіб їх дій один: вони діють по логічним, необхідним, незмінним законами мислення будь-якої людини; різниця тільки в результатах судового переконання, в юридичних наслідках, що випливають з нього [10, с. 5-6].

У даному випадку вже акцентувалася увага на тому, що незалежно від виду джерел, від яких отримані докази – суб’єктивні (особистісні джерела, суб’єктивні документи, змішані документи) або об’єктивні (трасосубстанції, об’єктивні документи, змішані документи), встановити об'єктивну істину у справі можна, використовуючи незмінні закони мислення, в даному випадку - узагальнюючу оцінку всіх наявних у справі доказів, сукупність яких повинна бути достатньою та узгодженої для прийняття певного, а тим більше остаточного процесуального рішення. В іншому випадку необхідно тоді визнати існування і ситуацій із вирішення антиделіктної, і тим більше антикримінальної, справи на внутрішньому переконанні, яке сформоване не на достатній та узгодженій сукупності доказів, а власне на припущеннях [1, с. 214-215; 2, с. 53; 8].

З урахуванням викладеного, під встановленням об'єктивної істини по певній антикримінальній чи іншій антиделіктній справі треба розуміти встановлення таких відомостей, які не тільки мають всю сукупність основних базисних юридичних властивостей (значимість, законність, допустимість, доброякісність, достовірність), але й являють собою достатню та узгоджену сукупність для того, щоб сформувати у антиделіктолога внутрішнє переконання (тобто таке, яке склалося без будь-якого зовнішнього впливу, наприклад, телефонного права та ін.) про те, що певне проміжне або тим більше остаточне процесуальне рішення у справі може бути прийнято [1, с. 215; 2, с. 53; 8].

У такому випадку будь-які суб'єктивні відомості, тобто такі, які отримані від особистісного джерела, «об’єкти візуються» такого роду переконанням антиделіктолога, який буде впевнений в тому, що й шляхом суб'єктивних відомостей в сукупності з інши-

ми відомостями встановлена власне об'єктивна істина і тільки на її основі вирішується певна антиделіктна справа. Інакше необхідно прямо визнати існування ситуацій по вирішенню певних антиделіктних справ не на доказах, а на припущеннях [1, с. 215; 2, с. 53; 8].

У такому аспекті виглядає необґрунтованим акцент уваги в ч. 1 ст. 62 Конституції України на тому, що «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях» [5], коли нібито виправдання особи може ґрунтуватися і на доказах, отриманих незаконним шляхом, і на припущеннях [2, с. 53; 8].

Усі суб'єкти антикримінального, як й будь-якого іншого антиделіктного виду, доказування повинні прагнути до встановлення об'єктивної істини у справі, а, значить, і мати у цьому відношенні рівні права, свободи, інтереси і нести рівні обов'язки. Цьому суперечить й існуючий різний обсяг обов'язків, наприклад, особистісних джерел антикримінальних відомостей, насамперед, свідка, потерпілого і переслідуваної особи, власне давати показання і давати саме достовірні показання і т. п. [1, с. 215; 2, с. 54; 8].

Розроблена С. А. Кириченком [4, с. 183] та О. С. Тунтулою [1, с. 251-253; 11, с. 160-161] і розвита автором [2, с. 59-61; 8] **новітня доктрина причетної особи і нейтрального вироку** ґрунтується на тому, що концепція правової визначеності стосується всіх суб'єктів антикримінального судочинства і, перш за все, переслідуваного і потерпілого (позивача). Будь-яке, а тим більше остаточне процесуальне рішення по антикримінальній справі, має бути постановлене на узгодженій і достатній сукупності доказів, коли кожний окремий доказ має володіти ще й єдністю основних базисних юридичних властивостей (їх значимості, законності, допустимості, доброякісності, достовірності). І коли у результаті належної оцінки узгодженої та достатньої сукупності такого роду доказів у судді складеться внутрішнє переконання про винність особи – виноситься обвинувальний вирок, а якщо про невинність особи – виправдувальний вирок [2, с. 59-60; 8]

Якщо ж існуюча сукупність доказів недостатня для формування внутрішнього переконання судді як першого, так і другого плану, не повинен ухвалюватися виправдувальний вирок, як це вимагають у порушення вимог ч. 3 ст. 62 Конституції України (де в контексті презумпції невинуватості, як вже підкреслювалося, йдеться лише про те, що всі сумніви трактуються на користь обвинуваченого, що унеможливлює ухвалення за такої ситуації лише обвинувального вироку, але ніяк не обумовлює необхідність ухвалення в цій ситуації виправдувального вироку) [5], вимоги ч. 4 ст. 327 «Види вироків» КПК України 1960 р. [6] і п. 2 ч. 1 ст. 373 «Види вироків» КПК Україна 2012 р. [7]. Адже постановлення остаточного процесуального рішення на недостатній сукупності доказів – рівнозначна постановленню вироку на припущеннях, що прямо заборонено робити вимогами все тією ж ч. 3 ст. 62 Конституції України [5].

У такому випадку до відомої доктрини «объективного вменения виновности» варто було б додати і концепцію «субъективного вменения невиновности», коли невинна особа також з'являлася б не на основі достатньої та узгодженої сукупності доказів, а на припущеннях [2, с. 60; 8].

Тому у разі недоведеності як винуватості, так і невинуватості переслідуваної особи (що часто виникає у результаті навмисних діянь переслідуваної особи та його адвоката із «розвалу» антикримінальної справи) фактично має місце недостатня (невизначена) сукупність доказів, яка не може обумовити появу визначеного правового статусу суб'єк-

тів антикримінального судочинства. У цьому випадку і повинно ухвалюватися відповідно такій антиделіктній ситуації невизначене процесуальне рішення – визнання переслідуваної особи причетним та постанову нейтрального вироку, що не дає права переслідуваній особі пред'явити позов до держави (фактично – до законослухняних платників податків) про відшкодування матеріальної та моральної шкоди у зв'язку з притягненням його до антикримінальної відповідальності та з іншими пов'язаними з цим його обмеженнями. Будь-яких інших обмежень правового статусу причетного, у т. ч. судимості, не повинно наступати [2, с. 60-61; 8].

Головні висновки. Підсумовуючи викладене, варто зазначити, що викладена система новітніх доктрин юриспруденції складає надійну доктринальну та законодавчу основу для перетворення чинного фактично кримінального провадження, що піклується про забезпечення правового статусу переважно переслідуваної особи, в антикримінальне судочинство, завданням якого вже має стати найбільш повне пізнання, визнання, забезпечення та у разі порушення й відновлення правового статусу всіх без винятку учасників даного судочинства, у тому числі як переслідуваної особи, яка має отримати за вчинене кримінальне правопорушення рівно стільки, скільки заслуговує зі ступеня її вини, тяжкості вчиненого діяння, характеристики її особистісних якостей та ін., так й потерпілого, правовий статус якого має бути відновлений максимально повно з урахуванням й ступеня його віктимної поведінки, якщо така мала місце, та інших його особистісних характеристик тощо.

Перспективи використання результатів дослідження. У той же час запропоновані новітні доктрини антикримінального судочинства, з однієї сторони, не претендують на завершеність і створюють лише належну доктринальну основу для остаточного вирішення вказаних проблем у процесі широкої коректної фахової наукової дискусії, а з іншої сторони, можуть стати основою для вирішення відповідних проблем й будь-якого іншого виду судочинства – конституційного, адміністративного, трудового, де-факто майново-договірного (цивільного) та де-юре майново-договірного (господарського), причому не лише українського, а й будь-якої іншої держави Європи чи світу.

Список використаних джерел:

1. Кириченко А. А. Гипердоклад о более двухстах пятидесяти лучших доктринах и концепциях юриспруденции научной школы профессора Аланкира: коллективная монография / А. А. Кириченко, Е. В. Кириленко, С. А. Кириченко, Ю. А. Ланцедова, Ю. Д. Ткач, А. С. Тунтула, В. С. Шаповалова; под. ред. А. А. Кириченко. – Второе издание. - Николаев: Ник. нац. ун-т имени В. А. Сухомлинского, 2015. – 1008 с.

2. Кириченко О. А. Курс лекцій зі спецкурсу «Інноваційна процедура протидії правопорушенням»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, освітньої програми Історія, правознавство / О. А. Кириченко, Ю. О. Ланцедова. Друге видання. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – 100 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mykolaiv.legalaid.gov.ua/ua/pres-tsentr/kurs-lektsii-profesora-oleksandra-kyrychenko

3. Кириченко О. А. Курс лекцій зі спецкурсу «Новітній правовий статус студентської молоді»: навч. посібник для предметної спеціальності 014.03 «Середня освіта. Історія» освітньої програми «Історія, правознавство» ОКР «Бакалавр». Друге видання / О. А. Кири-

ченко, А. К. Виноградов, Є. В. Кириленко, С. А. Кириченко, О. С. Тунтула. - Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. – 264 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://philology.mdu.edu.ua/? page_id=344 <40>

4. Кириченко С. А. Сутність і класифікація доказів та їх джерел у кримінальному судочинстві: ґенеза і можливості удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Сергій Анатолійович Кириченко; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2009. – 221 с.

5. Конституція України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141, із змінами, згідно із законом України від 02.06.2016 р., № 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр

6. Кримінально-процесуальний кодекс України: від 28.12.1960 р., № 1001-05 // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1961, № 2, ст. 15, зі змінами із законом України від 15.11.2011 р., № 4025-VI (4025-17), ВВР, 2012, № 25, ст. 263 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1001-05

7. Кримінальний процесуальний кодекс України. Закон України від 13.04.2012 р., № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України, 2013, № 9-10, ст. 88, із змінами, згідно із законом України № 2234-VIII від 07.12.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17

8. Ланцедова Ю. А. Вторая вариация доктрины доказательств и иных связанных с ней концепций антикриминального судопроизводства / Ю. А. Ланцедова / 1276 слов // Блог экспертов (blog-experts.com). Информационно-аналитический сайт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://blog-experts.com/category/новости/doktriny/ 2015-01-11 – Доктрины

9. Маляренко В. Т. Перебудова кримінального процесу України в контексті європейських стандартів: теорія, історія, практика : дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза» / Василь Тимофійович Маляренко; Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. - Харків, 2004 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ccu.gov.ua/uk/doccatalog/list?currDir=160045

10. Спасович В. Д. О теории судебно-уголовных доказательств в связи с судоустройством и судопроизводством / В. Д. Спасович. – М. : ЛексЭст, 2001. – 112 с.

11. Тунтула О. С. Отримання доказів та форми їх представлення, оцінки та використання у кримінальному провадженні України : дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес і криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» / Олександра Сергіївна Тунтула; Національна академія прокуратури України. – К., 2013. - 233 с.

12. Цивільний кодекс України. Закон України від 16.01.2003 р., № 435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № № 40-44, ст. 356, зі змінами згідно закону України № 2269-VIII від 18.01.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15

У статті представлено низку новітніх доктрин та концепцій юриспруденції, на основі яких чинне, за суттю, кримінальне провадження може бути перетворено в антикримінальне судочинство. У такому аспекті викладені основні положення новітньої доктрини професійності антикримінального судочинства. Розкрита сутність нової доктрини встановлення об'єктивної істини в антикримінальному судочинстві. Показані шляхи удосконалення новітньої доктрини нейтрального вироку та причетної особи в антикримінальному судочинстві.

***Ключові слова**: професійність та об'єктивність антикримінального судочинства; нейтральний вирок; причетна особа» первинна та вторинна моральна шкода.*

В статье представлен ряд новейших доктрин и концепций юриспруденции, на основе которых действующее, по сути, криминальное производство может быть преобразовано в антикриминальное судопроизводство. В таком аспекте изложены основные положения новейшей доктрины профессионализма антикриминального судопроизводства. Раскрыта сущность новой доктрины установления объективной истины в антикриминальном судопроизводстве. Показаны пути совершенствования новейшей доктрины нейтрального приговора и причастного лица в антикриминальном судопроизводстве.

***Ключевые слова**: профессионализм и объективность антикриминального судопроизводства; нейтральный приговор; причастное лицо; первичный и вторичный моральный вред.*

References

1. Lantsedova Yu. O. Deiaki novitni doktryny antykryminalnoho sudochynstva [Some Novel Doctrines of Anti-Criminal Judicial Proceedings]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2018. Vol. 3, No. 5 (17). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.5.2018.09. URL: https://expertize-journal.org.ua/spetsialni-znannya/887-lantsedova-yu-o-deyaki-novitni-doktrini-antikriminalnogo-sudochinstva (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].